LA PREMONICIÓ DE L'AGNETA BONANY

Continuant la trajectòria de l'any passat, i recordant els personatges extravagants que vaig conèixer a la nostra vila i que llavors en la meva infantesa em semblaven voltats d'una aureola mítica, penso que no estarà de més fer una semblança de l'Agneta Bonany, personatge curiós tant per la seva indumentària com pels seus fets i rares cavilacions. Hem de convenir que a totes aquestes persones que sobresortien per les seves monomanies i estirabots moltes vegades se'ls atribuïen fets que són més llegenda que realitat, pel que fa al cas és el mateix: és com si la fantasia del personatge s'apoderés del cos col.lectiu.

He de confessar que en el meu record veig l'Agneta Bonany d'una forma molt difosa. He consultat persones més grans que jo i, sobretot, la meva mare que a la ratlla dels noranta-dos anys té una memòria envejable, i la coincidència en el record del vestir, els fets i les dèries de l'Agneta Bonany coincideixen bastant. La meva documentació sobre el personatge és gairebé exhaustiva, però tot el que sé no fóra suficient si no hagués tingut l'ajut d'una circumstància que farà possible la pinzellada justa que detalli l'ambient en què es movia aquesta dona singular.

Un dia, cap a la vesprada, es formà sobre el Pirineu una forta acumulació de núvols, la remor del tro llunyà ja era preludi d'una tamborinada. Empeses pel vent, s'acostaven les masses grises dels núvols. No va pas tardar massa que la llum cegadora del llamp envaís la vila de clarors i ombres estranyes. Feia xafogor. Al cap de poc, gotes com cigrons rebotien sobre els teulats i carrers. Vaig entrar a casa i em vaig arredossar a la butaca esperant que passés el xarbot. La llum s'apagà i a poc a poc, malgrat la tronadissa, em vaig adormir.

No sé pas l'estona que va durar el somni, el cas és que, de cop i volta, em trobo plantat a la meitat del carrer d'en Sopes, paleta molt amic del meu pare. La boira era molt espessa. Vaig intentar encendre un cigarret i la metxa de l'encenedor no calava. Vaig llençar el tabac. Amb tot això, s'acostava difuminada una figura, era, sens dubte una dona. A mesura que s'apropà, el relleu es féu més net, el detall ja es precisava. La indumentària estrafolària d'aquell personatge no tenia equívoc: era l'Agneta Bonany en persona.

Vaig quedar un moment indecís. Pres per la curiositat, observava tots aquells estris penjats del coll com si fossin un collar, rematat al capdavall per un Sant Crist.

Els cabells d'un blanc grogós no contrastaven pas gaire amb el mocador entorxat a la gorja, de tonalitats agrisades. Portava sac i faldilles d'un color bistre indefinit, penjats al costat, uns rosaris de color xocolata que li arribaven als peus. Calçava una mena de borseguins estranys, mig malmesos, cordats al costat amb un botó gros com un aglà.

La dona, al veure que jo la mirava amb tanta curiositat, s'aturà. Jo li vaig preguntar tot seguit: —Vós sou l'Agneta Bonany?

— Sí, la mateixa — em contestà amable mig somrient.

— Doncs, mireu Agneta, que estic molt de sort d'haver-vos trobat.

— I això per què noi? És que us passa alguna cosa? Si és així, a quin Sant voleu que invoqui? Mireu que en porto un reguitzell.

— Jo crec que no caldrà Agneta —li vaig dir—. Es tracta que m'he compromès a escriure quelcom sobre la vostra vida al Llibre de la Festa Major. Tinc molta documentació, però m'agradaria que m'expliquéssiu coses que ignoro.

— Em parleu d'una forma molt rara. El Llibre de la Festa Major? Saber coses de la meva persona? I tot això per què? Però, vaja, si aquest és el vostre desig, no vull pas contrariar-vos.

— Gràcies, Agneta.

— Escolteu, noi. Jo crec que aquí no estem pas gaire bé. A casa és a la vora. M'estic al carrer de Sant Ramon. Si voleu venir...

— Sí, sí, Agneta. M'agradarà molt.

En pocs moments arribàrem a la casa. La façana de ca l'Agneta Bonany era rebatuda de forma molt aspra. No obstant, les llindes de portes i finestres eren de pedra picada.

— Com és que teniu la porta oberta de bat a bat, Agneta?

— Pujeu cap dalt. Ja en parlarem de tot això. I compte que a l'escala hi ha dos o tres marxapeus molt esfutressats. No empassagueu.

L'escala era lòbrega i estreta. En arribar a dalt, es trobava la cuina. La llum escassa d'un quinqué relliscava sobre l'aigüera. Els fogons vora la llar quedaven més foscos i la xemeneia enmig de la paret de la cuina semblava un fantasma vestit de negre. Vora la llar s'endevinava un feix de tòries secardoses i quatre capsots. Al peu de la cendra tèbia s'escalfava un gat que no sé pas quin color tenia. Una taula i una sola cadira semblaven els únics mobles de l'estança.

— Seieu, si us plau.

— Gràcies. Però, i vós?

— Ah! No us preocupeu. Jo seuré sobre la caixa.

I acte seguit s'apropà una caixa de sabó mig ratada i s'hi assegué.

— Si féssim foc estaríem més bé.

Amb molta llestesa calà un llumí i les tòries retortes i seques s'abretlaren. La cuina esdevingué plena d'una llum rogenca enterbolinada pel fum espès.

— Jo ho sé, —digué l'Agneta—. Quan hi ha boira, ja tinc fum!

Vaig veure relluir a un cantó la gerra de l'oli tapada amb un tros de fusta, segons el guspireig, en el sostre negre, brillava de tant en tant l'esquena d'una canya daurada. El gat, mig endormiscat, obria poc els ulls, semblaven dues ratlles de foc.

— Bé, doncs, ja podeu preguntar-me noi.

— Agneta, sou Bonany o Bonayna?

— Sóc Bonany. El meu pare ja era de Torroella. Havia nascut en una casa del carrer del Riu.

— Tot aquest reguitzell de Santets que porteu al coll, què signifiquen?

— Per a mi, tot, n'hi ha per a totes les ocasions i adversitats. Ells es cuiden que no em falti mai res.

— Tinc entès, Agneta, que no tanqueu mai ni portes ni finestres, ni de nit de dia.

— Així és, noi. Els esperits entren a casa amb tota comoditat i de la mateixa manera en surten.

— Però... com sabeu que els esperits entren i surten de casa vostra?

— El més senzill del món, parlo amb ells, i sento les seves veus, sobretot a la nit.

— Agneta, em feu posar la pell de gallina... i què diuen aquests esperits?

— Oh! parlen de tot. Dels desastres que s'apropen, dels aiguats i de les guerres, i, fins i tot, m'anuncien alguna tramuntana, llavors jo invoco al Sant corresponent que ens lliuri del maligne.

— I, bé, Agneta, com passeu el dia?

— Sí, mireu, de bon matí m'aixeco, faig un mossec i vaig amb el cistell i la pala per les carreteres a recollir fems, reposo una estona i cap a l'olivar a femar les oliveres. Tinc un olivar, sabeu. Per cert, i deixeu que continuï, l'altra dia, vaig tenir un gran disgust. Tinc un trâmec amagat i me'l varen robar, desesperada, invocant tots els Sants que porto penjats al coll i molts altres que no m'hi caben, corrint carrerada avall, vaig arribar a les primeres cases de la vila, no podia batre ala i ja veieu, la primera persona que trobo és un senyor que al veure'm tan atribolada, em diu: —què us passa Agneta?

— Li vaig explicar el fet, i tot seguit, aquell Sant home em va dir: —No cal que això sigui motiu de preocupació, Agneta, aneu a ca l'Huguet, de part meva i que us doni un trâmec nou.

— No us fa pensar res tot això?



— Sí, veritablement, és curiós.

L'Agneta tenia sempre a flor de llavis un somriure molt agradable M'explicà que feia molts anys que vivia sola, que tenia un germà a les Amèriques del qual mai més havia sabut res.

— Agneta, alguna mala llengua suposa que vós sou bruixa, què hi ha de tot això?

— Ja us ho explicaré, quan m'enfado o tinc alguna contrarietat, quan invoco la pluja o el vent i no sóc atesa, sóc capaç de remullar algun Santet, o deixar-lo a sol i serena, a la finestra perquè s'esventi. Això no complau a la gent, veus aquí.

Va contar-me moltes altres històries. Visions estranyes, contubernis diabòlics, fets angèlics, visites d'àngels i serafins, veus llunyanes que es traslladaven per l'espai i que ella captava perfectament,...

— I és que sabeu, aquesta casa on estic... bé, us faré una rvelació que no ha escoltat mai ningú.

— Digueu, digueu, Agneta, —jo ple de curiositat.

Es trencà de sobte la conversa en el moment més interessant. Vaig despertar-me sobresaltat. Tenia, a cau d'orella, un transistor a tot volum que el meu estimat net Joan Fuster petit hi havia col.locat.

— Què és tot aquest xivarri? —vaig dir mig sobtat.

— Ja ho veus, avi, és l'emissora de Ràdio Montgrí.

— De Ràdio Montgrí, dius? I on és instal.lada aquesta emissora, Joan?

— Però avi, no ho sabeu?

— Home, així de moment, no hi caic.

— Sí home, sí. És al carrer de Sant Ramon. En una casa que abans en deien a ca l'Agneta Bonanya.

Vaig quedar de pedra!

Era aquesta la revelació que volia fer-me en les seves últimes paraules l'Agneta Bonany.

La seva premonició sentia ja les veus de Ràdio Montgrí?.

Qui ho sap!

JOAN FUSTER I GIMFERRER